

4.2.2014

Yhteiskannanotto ”Järkeä tekijänoikeuslakiin” -kansalaisaloitteeseen

KOTIMAISEN LUOVAN ALAN TYÖPAIKAT JA TULEVAISUUS VAARASSA

Kotimaisen luovan alan ja media-alan työntekijöiden, yritysten ja taiteilijoiden järjestöt varoittavat yhteisellä kannanotollaan ”Järkeä tekijänoikeuslakiin” -aloitteen vaikutuksista.

Kannanoton avainkohdat ovat seuraavat:

- Aloitteen virallinen tiivistelmä ja sen mainonta eivät vastaa aloitteen sisältöä. Valtaosa allekirjoittajista ei ole voinut tietää, mitä vain juristeille aukeavat ja 17-sivuiset pykälämuutosesitykset sisältävät.
- Aloite vaikeuttaisi digitaalisten palvelujen kehittämistä ja tekisi Suomesta turvasataman kansainväliselle verkkopiratismille kumoamalla lukuisia piratismiin torjunnan kannalta välttämättömiä pykäläiä.
- Aloitteen vaatima teosten korvaukseton pakko-otto opetuskäyttöön veisi pohjan opimateriaalituotannolta.

Liitteenä on lista kannanoton takana olevien yhteistyöjärjestöjen (**Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY** sekä **Viestinnän Keskusliitto**) jäsenistä. Mukana ovat kotimaisen luovan alan ja sisältöalan merkittävimmät toimijat: Media-alalta mm. Journalistiliitto, Suomen Kustannusyhdistys, Aikakauslehtien Liitto ja Sanomalehtien liitto, MTV Oy ja Sanoma Media Finland Oy; luovalta alalta mm. Suomen elokuvatuottajien keskusliitto , Musiikki-tuottajat – IFPI Finland, Suomen peliohjelmisto- ja multimediatallenneyhdistys FIGMA ja Valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö Forum Artis.

Yhteinen kannanotto Järkeä tekijänoikeuslakiin -aloitteeseen

KOTIMAISEN LUOVAN ALAN TYÖPAIKAT JA TULEVAISUUS VAARASSA

Tekijöiden, taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja sisältöalan yritysten toimeentulo perustuu keskeisiltä osin tekijänoikeuteen. Siksi on tärkeää, että tekijänoikeudesta keskustellaan.

Järkeä tekijänoikeuslakiin -kansalaisaloite on tässä keskustelussa yksi puheenvuoro. Aloite on kuitenkin sisällöltään ristiriitainen: Sen esitykset eivät vastaa julkilausuttuja tavoitteita, eikä sen sisältö vastaa mainonnassa luotuja mielikuvia. Tosiasiassa kansalaisaloite ei paranna esittävien taiteilijoiden, tekijöiden ja sisällöntuottajien asemaa eikä palvele parempia laillisia palveluja haluavien kuluttajien etua. Päinvastoin, toteutuessaan aloite

- vaarantaa sisältöalojen työpaikat ja heikentää kotimaisen sisällöntuotannon toimintaedellytyksiä,
- vaikeuttaa digitaalisten palvelujen kehittämistä ja tekee Suomesta turvasataman kansainväliselle verkkopiratismille,
- vie pohjan oppimateriaalituotannolta laajalla pakko-otolla.

Siksi kansalaisaloitteen esityksiä ei tule hyväksyä. Kyse on työpaikoista ja kotimaisten yritysten kilpailukyvystä sekä kansalaisten oikeudesta saada tietoa, oppia, iloa ja elämyksiä. Tekijänoikeusala työllistää noin 3,2 % työvoimasta ja tuottaa jalostusarvoa 4,2 % BKT:sta. Kulttuurin ja joukkoviestinnän alalla toimii maassamme yli 15 000 yritystä.

1. Aloitteelle kerättiin tukea harhaanjohtavalla viestinnällä

Koska näitä muutosesityksiä markkinoidaan 53.000 kansalaisen tahtona, on syytä kiinnittää huomiota virheelliseen mainontaan ja mielikuviin, joiden avulla allekirjoituksia kerättiin.

Aloitteen virallinen tiivistelmä ja sen mainonta ovat ristiriidassa aloitteen sisällön kanssa.

Valtaosa allekirjoittajista ei ole voinut tietää, mitä vain juristeille aukeavat ja 17 sivua pitkät, pykälämuutosesitykset sisältävät ja aiheuttaisivat.

Aloitteen virallisen tiivistelmän mukaan *"Esi-tyksen tarkoitus ei ole muuttaa tekijänoikeuksien alaisen aineiston lataamista lailliseksi, vaan tehdä yksittäisten ihmisten tekijänoikeuksien suojatun sisällön lataamisesta rangaistavaa tekijänoikeusrikkomuksena"*.

- Todellisuudessa - toisin kuin tiivistelmässä väitetään - aloite tekisi tekijänoikeuden alaisen aineiston lataamisen lailliseksi. 11.5 § kumoaminen poistaisi laillisen lähteen vaatimuksen, joka tekisi täysin luvalliseksi ladata ja kopioida piraattitiedostoja.

Aloitteen mainoksen mukaan *"yksittäisen biisin lataaminen vertaisverkosta on nykyisen lain mukaan yhtä vakava rikos kuin kuolemantuottamus"* – – *"aloite vaatii kohtuullisuutta ... biisin lataamisen tulisi rinnastua näpistykseen – siitä pitäisi saada sakkoa."*

- Väite on absurdi, sillä piraattitiedostojen lataaminen ei ole nykyisin lainkaan rangaistavaa. Mainoksessa vaadittu sakko-rangaistus pelkästä lataamisesta merkitsisi rangaistuksen koventamista, eikä aloite selaista esitä.

2. Teosten korvaukseton pakko-otto opetuskäyttöön veisi pohjan oppimateriaalituotannolta

Aloitteessa esitetään, ettei teosten käytöstä luokkahuone- ja verkko-opetuksessa tarvitsisi sopia – käyttö olisi ilmaista. Lisäksi muita kuin opetus- tai tutkimustarkoituksiin tehtyjä teoksia saisi käyttää kaikessa muussakin opetus- ja tutkimustarkoituksessa ilman lupaa ja korvausta (14.2 § muutos).

Tämä olisi yksityisen omaisuuden korvaukseton pakko-otto yhteiskunnan käyttöön. Se olisi kohtuutonta, eivätkä Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset sellaista salli.

Ehdotus veisi taloudellisen pohjan oppimateriaalituotannolta, jonka arvo on noin 90 miljoonaa euroa vuodessa. Tekijät ja kustantajat menettäisivät myös nykyiset opetuskäytöstä kertyvät korvaukset, yli 8 miljoonaa euroa vuodessa.

3. Esitys tekisi Suomesta turvasataman kansainväliselle piratismille

Ehdotus kannustaa oikeuksien loukkaamiseen monin tavoin. Sen mukaan verkosta saisi vapaasti kopioida sinne laittomasti laitettuja sisältöjä (11.5 § kumoaminen). Poliisi ei voisi tutkia vakaviakaan oikeudenloukkauksia, koska rikoksesta tehtäisiin pelkkä rikkomus, jos sen tekijä ei toimi ansiotarkoituksessa (RL 49 luvun 1.4 §:n kumoaminen). Piraattipalveluja voisi perustaa avoimesti, kun palvelujen tarjoajien hyvitysvelvollisuus poistettaisiin (57.1 § muutos). Tuomioistuimella ei enää olisi oikeutta määrätä teleoperaattoria selvittämään tekijänoikeusrikoksen uhrin pyynnöstä sitä, kuka levittää hänen teoksiaan laittomasti (60a-60c § kumoaminen).

Kirjojen ja lehtien kustantajat, tv-yhtiöt sekä elokuva-, musiikki- ja peliteollisuus panostavat digitaalisiin sisältöihin. Suomen hallitus on tukenut vahvasti digitaalisten markkinoiden edistämistä. Aloitte toimii tätä tavoitetta vastaan ja ajaisi lailliset palvelut kohtuuttomaan tilanteeseen.

4. Esitys muuttaisi maksulliset verkkotalennuspalvelut yksityiseksi kopioinniksi

Esityksen mukaan kaupallisten verkkotalennuspalvelujen tulisi saada tv-ohjelmat käyttöönsä sopimatta ja ilmaiseksi. Nämä kaupalliset palvelut katsottaisiin yksityiseksi kopioinniksi, vaikka ne laskuttavat kuluttajia (12.2 § ja 12.3 § muutos). Esiitetty muutos vääristäisi markkinoita. Ulkopuoliset palveluntarjoajat saisivat käyttää ilmaiseksi tv-yhtiöiden ohjelmasisältöä samalla kun ne kilpailisivat TV-yhtiöiden omien verkkopalvelujen kanssa. EU-

komissio on kirjeessään Italian hallitukselle vahvistanut, että verkkotalennuspalveluita ei voi pitää tekijänoikeusdirektiivin mukaisena yksityisenä kopiointina.¹

Joulukuussa 2013 tekijänoikeusjärjestöjen, televisioyhtiöiden ja teleoperaattoreiden edustajat jättivät OKM:lle yhteisen verkkotalennuspalveluja koskevan ratkaisuehdotuksen. Ehdotus, joka sisältää aloitteen sopimuslisenssin säätämistä, poistaisi palveluiden tuottamisen oikeudellisen epävarmuuden, takaisi tekijöille kohtuulliset korvaukset sekä toisi sisällöt laajasti kuluttajien saataville.

5. Useiden uudistusten valmistelu on jo käynnissä

Tekijänoikeuslakia uudistetaan jatkuvasti. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee ja selvittää parhaillaan kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäen toimeksiannosta asioita, joita aloitteessakin on nostettu esille. Ministeriön tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014.

Tekijänoikeuslakia tulee kehittää huomioiden sekä kuluttajien, luovan työn tekijöiden että alan yritysten tarpeet. Aloitteen tavoitteita voidaan saavuttaa mm.

- säätämällä vaihtoehtoisista tavoista torjua piratismia (mm. ulkomaisten piraattipalvelujen estomahdollisuus ja ilmoituskirjemenettely),
- kannustamalla luovan alan toimijoita yhdessä mainostajien ja hakukoneiden kanssa sopimaan käytännöistä laittomien palveluiden toiminnan ehkäisemiseksi ja laillisten palveluiden tukemiseksi,
- luomalla kannustimia kehittää uusia digitaalisia palveluja kuluttajille,
- kehittämällä sopimusmalleja, joilla helpotetaan teosten käyttöä opetuksessa ja tutkimuksessa ja varmistamalla riittävät resurssit opetusta ja tutkimusta palvelevien aineistojen ja käyttö-oikeuksien hankintaan.

¹ Letter DG Markt/d1/DB/D (2009)

LIITE: JÄSENJÄRJESTÖT

1) Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY jäsenjärjestöt

AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry
Forum Artis - valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö
Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry
Kopiosto ry *
Sanasto ry
Suomen elokuvatuottajien keskusliitto ry
Suomen elokuvatoimistojen liitto ry
Suomen Musiikkikustantajat ry
Suomen Muusikkojen Liitto ry
Suomen peliohjelmisto- ja multimediatallennesyhdistys FIGMA ry
Musiikkituottajat - IFPI Finland ry
Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
Säveltäjät ja sanoittajat Elvis ry
Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry
Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry
** Kopiosto ry:n jäsenjärjestöt:*
Aikakauslehtien Liitto ry
Aikakauslehtien Päätoimittajat ry
AKAVA ry
Animaatioklinikka -Suomen animaationtekijät ry
Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys GRAMEX ry
Finlands svenska författareförening rf
Finlands Svenska Skådespelarförbund rf
Freelance Ohjelmatyöntekijät ry
Grafia ry
Kuvittajat ry
Lavastus- ja pukusuunnittelijat ry
Paikallislehtien Päätoimittajayhdistys ry
Päätoimittajien Yhdistys ry

Radio- ja televisiotoimittajien liitto ry
Sanomalehtien Liitto ry
Sarjakuvantekijät ry
Suomen arvostelijain liitto ry
Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät SET ry
Suomen Elokuvaajien Yhdistys F.S.C. ry
Suomen Elokuvaohjaajaliitto ry
Suomen Journalistiliitto ry
Suomen Kirjailijaliitto ry
Suomen Kustannusyhdistys ry
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry
Suomen Musiikkikustantajat ry
Suomen Muusikkojen Liitto ry
Suomen Nuorisokirjailijat ry
Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry
Suomen Näyttelijäliitto ry
Suomen Radio- ja TV-Selostajat ry
Suomen Säveltäjät ry
Suomen Taiteilijaseura ry
Suomen tanssi- ja sirkustaiteilijat ry
Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry
Suomen Tekniset Kustantajat ry
Suomen tiedekustantajien liitto ry
Suomen tiedetoimittajain liitto ry
Suomen tietokirjailijat ry
Suomen Valokuvajärjestöjen Keskusliitto
Finnfoto ry
Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry
Taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö Forum Artis ry
Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry
TV-Kuvaajat ry
Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry

2) Viestinnän Keskusliiton jäsenet ja jäsenjärjestöt

Aikakauslehtien Liitto ry
Graafinen Teollisuus ry
Sanomalehtien Liitto ry

Suomen Kustannusyhdistys ry
MTV Oy
Sanoma Media Finland Oy